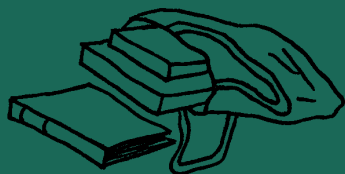
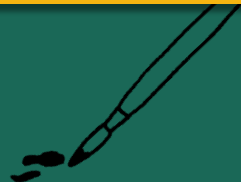

Utdanning

Hvordan velge? Informasjon og oppgaver for deg som skal velge veien videre.

Innhold

- 3 Introduksjon
- 4 Oppgave: Bli kjent med deg selv
- 6 Forskjell på yrkesfag og studieforbereende
- 5 Spørsmål og svar
- 10 Oppgave: Hva er viktig?
- 12 Hvem skal man kontakte om hva?

Sliter du med å velge?

Usikker på hva du skal velge? Du er ikke alene! Dette er en naturlig reaksjon når man har så mye å velge mellom. I denne brosjyren finner du informasjon og oppgaver slik at valget rundt utdanning kan bli lettere.

Hvordan velge utdanning?

Bruk tid. Det er lettere å føle deg sikker på valget ditt dersom du bruker god tid på å finne ut hvilke muligheter som finnes, og hva du har lyst til. Husk at det er mulig å gjøre omvalg underveis.

Snakk med folk som har tatt valg tidligere. Snakk med studenter på forskjellige utdanningsprogram, universiteter og høyskoler på åpen dag. Her har du en kjempemulighet til å stille alle spørsmål du måtte ha. Dra på utdanningsmesser, eller hospitér på et utdanningsprogram du vurderer å søke. Snakk med rådgiver og kom innom UngInfo-senteret. Vi tenker gjerne høyt sammen med deg.

Husk at det er du som velger. Selv om det kan være lurt å rådføre seg med andre, er det viktig at det er du som tar det endelige valget.

Bli kjent med deg selv. Dette er kanskje det viktigste. Kjenn etter hva som er viktig for deg, hva som gir deg motivasjon og som du er interessert i, både når det gjelder utdanning og jobb.

Skaff deg informasjon. God og nøytral informasjon er viktig når du skal ta valg. Ved å lese denne brosjyren og å bruke nettsider som *utdanning.no* vil du få bedre oversikt over mulighetene dine.

Oppgave

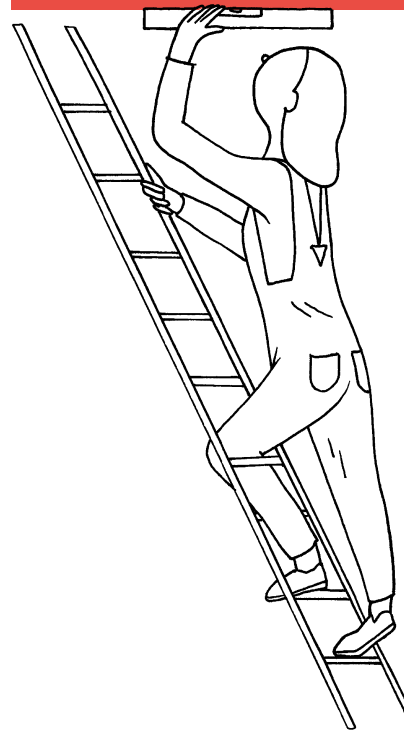
BLI KJENT MED DEG SELV

Fyll inn på skalaen, der 1 betyr *ikke interessert* og 5 betyr *veldig interessert*.

Dette kan hjelpe deg med å bli kjent med deg selv og dine egne interesser, og kanskje gjøre valget av utdanning litt enklere.

Lese	1	2	3	4	5
Mekke bil, snekre ting	1	2	3	4	5
Gi omsorg	1	2	3	4	5
Jobbe med data	1	2	3	4	5
Salg og markedsføring	1	2	3	4	5
Friluftsliv	1	2	3	4	5
Barn og ungdom	1	2	3	4	5
Tv og media	1	2	3	4	5
Politikk	1	2	3	4	5
Idrett	1	2	3	4	5

HVA ER FORSKJELLEN PÅ YRKESFAG OG STUDIEFORBEREDENDE?

Yrkesfag kan være noe for deg hvis du ikke er så glad i teoretiske fag og heller kunne tenke deg et yrke rett etter videregående. Ved yrkesfag går du de to første årene på skole, mens du har de to siste årene som lærling i en bedrift. Dette er et godt valg for deg som vil jobbe praktisk, for eksempel som rørlegger, helsefagarbeider eller mekaniker. Går du yrkesfag kan du alltid ta påbygg for å få generell studiekompetanse og kvalifisere deg for høyere utdanning.

Studieforberedende er for deg som liker å jobbe med teoretiske fag, og som ønsker å studere etter videregående. Hvis du går studieforberedende får du generell studiekompetanse og kan studere ved et universitet eller høyskole når du er ferdig. Hvis du vet at du kunne tenke deg å jobbe med noe innenfor økonomi, medisin, som ingeniør eller arkitekt, kan dette være riktig valg for deg.

SPØRSMÅL

OG SVAR

Hva betyr fritt skolevalg?

Fritt skolevalg betyr at du har rett til å søke på den videregående skolen du vil i fylket ditt.

Har jeg krav på å komme inn der jeg vil?

Du har krav på å komme inn på ett av de tre utdanningsprogrammene du søker på Vg1, men ikke krav på å komme inn på *skolen* du ønsker.

Når får jeg svar på om jeg kommer inn?

Den nøyaktige datoen opptaket er klart vil variere fra fylke til fylke, og fra år til år. I Oslo er førsteinntaket som regel klart rundt 9. juli og andre inntaksrunde vil skje rundt 12. august. Til og med to uker etter skolestart fyller skolene opp med elever som står på venteliste.

Hvordan bytter jeg linje?

Du har rett til å bytte utdanningsprogram på videregående, dette kalles også *rett til omvalg*. Merk at du kun får utvidet rett til undervisningsår første gang du gjør et omvalg. Snakk med rådgiver på skolen din så snart du lurer på om du vil bytte utdanningsprogram!

Vennene mine kom inn på en annen skole, kan jeg bytte til den samme skolen?

Det må være sterke medisinske eller sosiale grunner til at skolene lar deg bytte skole. Det vil som regel ikke holde at vennene dine kom inn på en annen skole. Merk at du kan søke deg til skoler i andre fylker, men de er avhengig av å ha ledig plass for at du skal komme inn, i tillegg til at fylkets

egne søkere kommer før deg i køen. Sjansen for å komme inn i andre fylker er med andre ord litt begrenset.

Hva betyr privatist?

En privatist er en som tar eksamen i et fag uten å ha elevstatus i faget. Som privatist kan du ta fag du ikke har tatt på videregående, eller ta opp fag du ønsker å forbedre karakteren i. Her har du selv ansvar for læring, undervisning og å melde deg opp til eksamen. Du styrer med andre ord studiehverdagen helt selv, fra semesterstart til eksamen. Har du ikke tatt faget før må du betale en avgift på ca. 1000 kroner for å ta eksamen. Ønsker du å forbedre karakteren i et fag du har tatt tidligere er prisen ca. 2000 kroner. Fristen for å melde seg til våreksamen er 1. februar og fristen for høsteksamen er 15. september.

Kan alle få stipend?

Alle elever ved videregående skoler i Norge får utstyrsstipend. Summen avhenger av linjen du går, men er på ca. 1000–4000 kroner i året. Noen elever har også rett på bostipend og grunnstipend, og kan også søke skolepenger, reisestipend eller forsørgerstipend. På Lånkassens nettsider finner du full oversikt over dette, og du kan bruke støttekalkulatoren for å finne ut hvor mye du har krav på.

Hva er generell studiekompetanse?

Generell studiekompetanse gjør at du kan søke på utdanning på universitet og høyskole etter videregående. Disse utdanningsprogrammene på videregående gir generell studiekompetanse:

- Studiespesialisering
- Kunst, design og arkitektur
- Idrettsfag
- Musikk, dans og drama
- Medier og kommunikasjon
- Naturbruk (studieforberedende variant)

• Yrkesfaglige utdanningsprogram + påbygging til generell studiekompetanse i Vg3 eller etter fullført fag/svennebrev.

Hva er påbygg?

Når du går yrkesfag får du ikke generell studiekompetanse. Påbygg er et skoleår hvor du «tar igjen» teorifagene du trenger for å oppnå generell studiekompetanse. Du kan ta påbygg etter at du har fullført Vg2, eller etter fullført fag-/svennebrev.

Kommer jeg inn uten generell studiekompetanse?

23/5-regelen gir deg som er litt eldre og ikke har videregående opplæring en mulighet til å søke høyere utdanning. Da må du ha fylt 23 år eller fylle det i løpet av opptaksåret, og ha fem års sammenlagt yrkespraksis og/eller utdanning.

Yrkespraksis kan være:

- omsorgsarbeid (for eksempel om du er hjemme med barn)
- militær- eller siviltjeneste
- lønnet arbeid

Utdanning kan være:

- fullførte kurs i videregående opplæring
- folkehøgskole

Fyller du kravene til yrkespraksis og/eller utdanning, er det nok med følgende fag for å få generell studiekompetanse: norsk, engelsk, matematikk, naturfag, historie og samfunnsfag.

Er du over 25 år og har arbeidserfaring fra et fagområde du har lyst til å studere, kan du sjekke om du kommer inn på realkompetanse.

Hva er voksenopplæring?

Voksenopplæring er et utdanningstilbud for de over 16 år som av ulike grunner ikke har tatt grunnskole i Norge. I Oslo er det *Voksenopplæringen Helsefyr* du skal kontakte. Innen-

for voksenopplæringen har man forskjellige nivåer:

- Grunnskoleopplæring rettet mot voksne som ikke har fullført grunnskolen.
- Opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere.
- Videregående opplæring for de over 25 år som har fullført grunnskolen.

Hvordan beregne poeng?

Hvis du er usikker på hvordan du skal regne ut poengene dine fra ungdomsskolen kan du bruke karakterkalkulatoren på *utdanning.no* som enkelt og greit vil vise deg hvordan du går frem.

Kan jeg ta friår?

Er du skolelei etter ungdomsskolen og trenger en pause? Da kan du fint ta et eller flere friår, men husk at ungdomsretten kun gjelder til og med det året du fyller 24. Det vil si at du kan ha så mange friår du vil, men at du må begynne på Vg3 senest det året du fyller 24. Det er slike spørsmål Inntakskontoret kan hjelpe deg med.

I friåret/friårene kan du for eksempel:

- gå på folkehøgskole
- reise
- jobbe
- drive med frivillig arbeid

Spør gjerne oss på UngInfo om disse og flere muligheter!

Oppgave

HVA ER VIKTIG FOR DEG NÅR DU SKAL VELGE YRKE ELLER YRKESRETNING?

Lag din egen rekkefølge med de følgende temaene. Start med det som er viktigst for deg, og jobb deg nedover slik at du ender med det som er minst viktig.

Gjøre verden til et bedre sted

Stabil inntekt

Bli rik

Trivsel

Være kreativ

Jobbe med mennesker

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Ta stilling til disse spørsmålene og skriv notatene dine bakerst i heftet.

Hvem skal man kontakte om hva?

Har jeg krav på lån og stipend?

Lånekassen er de som gir stipend og lån til utdanning i Norge og utlandet. Det er her du søker om støtte til videregående og høyere utdanning.

Hvilke rettigheter har jeg som lærling?

Elev- og lærlingombudene skal passe på at rettighetene til elever og lærlinger i videregående opplæring blir ivaretatt. De svarer på spørsmål om rettigheter, gir råd og kan bistå deg i saker knyttet til din opplæringssituasjon.

Hvem kan jeg snakke med om opplæring i bedrift?

Fagopplæringskontoret svarer på spørsmål knyttet til opplæring i bedrifter. I Oslo kan du kontakte avdeling for fagopplæring som ligger under Utdanningsetaten.

Hvilken videregående har jeg kommet inn på?

Du kan kontakte **inntakskontoret** i fylket ditt hvis du har spørsmål om hvor du har kommet inn, venteliste, karakterkrav, flytting og generelle ting som har med opptak til videregående å gjøre.

Hvordan søke høyere utdanning?

Samordna opptak er den norske etaten som administrerer opptak av høyere utdanning i Norge. Det er via samordna opptak du søker deg inn på universiteter og høyskoler.

Hva burde jeg velge på videregående?

Vilbli.no er informasjonstjenesten for deg som skal søke videregående skole/opplæring. Her finner du informasjon om blant annet utdanningsprogram, programområder og yrker/kompetanser, i tillegg til

informasjon om regelverk, inntakskrav, inntaksregler og søknadsprosedyrer.

Hvordan søke videregående?

Vigo.no er nettstedet for deg som søker videregående skole og formidling til læreplass i bedrift. Her kan du blant annet registrere og endre søknaden. For å bruke vigo må du logge deg inn med elektronisk ID.

Hva skal jeg bli?

På **utdanning.no** finner du informasjon om alle studier og utdanningssteder i Norge. Her finner du hva som kreves for å komme inn på de forskjellige studiene i Norge og hvor i landet det finnes universiteter og høyskoler for det aktuelle studiet. Du kan også lese om forskjellige yrker, for eksempel gjennomsnittlig lønn og hvilken utdanning som kreves. Her kan du også finne nyttige verktøy som karriereplanlegger, karakterkalkulator, jobbkompass, studievalger og oversikt over lærebedrifter.

Hvordan studere i utlandet?

Ansa er den norske organisasjonen for studenter i utlandet. De gir deg informasjon og veiledning om utenlandsstudier i tillegg til å svare på spørsmål i tillegg til å hjelpe deg om det oppstår situasjoner mens du studerer i utlandet.

Hvor kan jeg ta privatisteksamen?

Privatistkontoret i Oslo (privatistweb.no) arrangerer privatisteksamen i alle videregående fag for deg som bor eller følger opplæring i Oslo. De hjelper deg med praktiske ting i forbindelse med privatisteksamen.

Har jeg krav på voksenopplæring?

For rådgivning og informasjon om å søke seg til et av tilbudene til Oslo Voksenopplæring, anbefaler vi å kontakte **Oslo VO Servicesenter** på Helsfyr.

UngInfo er et gratis informasjons- og veilednings-senter for unge mellom 13 og 27 år. Vi sier «spør oss om alt», og får mange spørsmål om utdanning, jobb, bolig, fritid, helse m.m. Senteret vårt har åpent seks dager i uken og du trenger ikke bestille time på forhånd. Kom innom på en kopp kaffe eller te, og en prat.

Sees på UngInfo i Møllergata 3!

**Hent mer informasjon på våre nettsider:
www.unginfo.no**

Åpningstider: Man – fre: 11:00 - 17:00
Lør: 12:00 - 17:00

Adresse: Møllergata 3
0179 Oslo

Mail: post@ung.info
Tlf: 24 14 98 20

Utgitt i oktober 2018 av:

UNGinfo

